

โครงการรณรงค์ทำวัคซีนป้องกันโรคในไก่พื้นเมือง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

๑. หลักการและเหตุผล

โรคไข้หวัดนกหรือโรคไข้หวัดใหญ่ในสัตว์ปีก (Avian Influenza) เป็นโรคสัตว์ที่อาจติดต่อไปยังสัตว์อื่นและคนได้ พบครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อเดือนมกราคม ๒๕๔๗ โดยสายพันธุ์ที่ตรวจพบเป็นชนิด H5N1 และมีการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่องจนถึงปี ๒๕๕๑ ซึ่งผลจากการแพร่ระบาดของโรค ได้สร้างความเสียหายอย่างมากให้กับอุตสาหกรรมสัตว์ปีกทั้งเกษตรกรรายใหญ่และรายย่อย ภาครัฐได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยทำลายสัตว์ปีกที่ติดเชื้อและให้ความช่วยเหลือและจ่ายเงินชดเชยให้แก่เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบ จากการระบาดของโรคไข้หวัดนกในครั้งนั้นรวมถึงกระแสสังคมที่เมื่อกล่าวถึงโรคสัตว์ปีก โรคไข้หวัดนกมักจะเป็นโรคอันดับต้นๆ ที่ทุกคนนึกถึงและให้ความสำคัญเสมอ ซึ่งส่งผลให้การควบคุมและป้องกันโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกในปัจจุบันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในขณะเดียวกันการตระหนักถึงโรคระบาดในสัตว์ปีกอื่นๆ กลับได้รับความสนใจลดลง โดยประเด็นปัญหาที่สำคัญที่พบในหลายๆ พื้นที่ โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย ที่มีการเลี้ยงลักษณะปล่อยบริเวณบ้านมักจะได้ไม่มีการทำวัคซีนป้องกันโรคในสัตว์ปีกอย่างต่อเนื่องทำให้มีสัตว์ปีกป่วยตาย

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่ผ่านมา มีการระบาดของโรคในสัตว์ปีกบ้างในบางพื้นที่ทำให้เกษตรกรขาดรายได้เกิดความสูญเสียในระบบเศรษฐกิจสัตว์ปีก ต้องใช้ระยะเวลาและปัจจัยต่างๆ ในการฟื้นฟูปรับระบบการเลี้ยงและการให้ความเข้าใจต่อเกษตรกร อย่างไรก็ตามโครงการรณรงค์ทำวัคซีนป้องกันโรคในไก่พื้นเมืองของกรมปศุสัตว์ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี สามารถช่วยลดอุบัติการณ์การเกิดโรคระบาดและความเสียหายในสัตว์ปีกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายกรมปศุสัตว์ อีกทั้งเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรให้ตระหนักถึงการใช้วัคซีนป้องกันโรคในสัตว์ปีกเพื่อให้การป้องกันโรคเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อควบคุมและป้องกันโรคในสัตว์ปีกที่สำคัญ คือ โรคนิวคาสเซิล โรคหลอดลมอักเสบติดต่อในไก่ โรคคอหอยสัตว์ปีก และโรคกาฬโรคเป็ด

๒.๒ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและส่งเสริมให้เกษตรกรเจ้าของสัตว์ปีกมีความตระหนักถึงประโยชน์ของการทำวัคซีนป้องกันโรคแก่สัตว์ปีก

๒.๓ เพื่อสร้างเครือข่ายกลุ่มผู้ใช้วัคซีนป้องกันโรคในสัตว์ปีกอย่างต่อเนื่อง (กลุ่มเกษตรกรเข้มแข็งห่างไกลจากโรคในสัตว์ปีก)

๓. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๓.๑ สามารถควบคุมและป้องกันโรคนิวคาสเซิล โรคหลอดลมอักเสบติดต่อในไก่ โรคคอหอยสัตว์ปีก โรคฝีดาษไก่ และโรคกาฬโรคเป็ด

๓.๒ เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีกมีความรู้ ความเข้าใจในโรคสัตว์ปีกรวมทั้งมีความตระหนักถึงความสำคัญในการใช้วัคซีนเพื่อป้องกันโรคในสัตว์ปีกของตนมากขึ้น

๔. ผู้รับผิดชอบโครงการ

๔.๑ หน่วยงานหลัก ได้แก่ กรมปศุสัตว์ ซึ่งประกอบด้วย

๔.๑.๑ สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์

๔.๑.๒ สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์

๔.๑.๓ สำนักงานปศุสัตว์เขต ๑-๙

๔.๑.๔ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดทุกจังหวัด

๔.๒ หน่วยงานสนับสนุน ได้แก่

- ๔.๒.๑ หน่วยงานในสังกัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ๔.๒.๒ หน่วยงานในสังกัด กระทรวงมหาดไทย
- ๔.๒.๓ หน่วยงานในสังกัด กระทรวงสาธารณสุข

๕. ระยะเวลาดำเนินการ

- ครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เดือนธันวาคม ๒๕๖๑
- ครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ เดือนมีนาคม ๒๕๖๒
- ครั้งที่ ๓/๒๕๖๒ เดือนมิถุนายน ๒๕๖๒
- ครั้งที่ ๔/๒๕๖๒ เดือนกันยายน ๒๕๖๒

๖. วิธีดำเนินการ

๖.๑ เป้าหมาย : ๗๗ จังหวัด

-ให้ดำเนินการทำวัคซีนในไก่พื้นเมือง ไก่ชน เป็ดและเป็ดไล่ทุ่งของเกษตรกร ในพื้นที่ตามลำดับความสำคัญต่อไปนี้

- ๖.๑.๑ พื้นที่ที่มีสัตว์ปีกป่วยตายผิดปกติในช่วงระยะเวลา ๓ เดือนที่ผ่านมา
- ๖.๑.๒ พื้นที่รัศมี ๑ กิโลเมตร รอบฟาร์มมาตรฐานไก่เนื้อ/ฟาร์มคอมพาร์ทเมนต์
- ๖.๑.๓ พื้นที่ฟาร์มเกษตรกรที่มีการปรับระบบการป้องกันโรคในไก่พื้นเมือง/ไก่ชน
- ๖.๑.๔ พื้นที่โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ และชุมชนรอบโครงการตามพระราชดำริ
- ๖.๑.๕ พื้นที่ตำบลที่มีการเลี้ยงสัตว์ปีกตามแนวชายแดน
- ๖.๑.๖ พื้นที่ภายในศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์/สถานีวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์
- ๖.๑.๗ พื้นที่อื่นๆ พื้นที่เสี่ยงตามที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดกำหนด

๖.๒ การดำเนินการ

๖.๒.๑ การดำเนินการรณรงค์ทำวัคซีน

๖.๒.๑.๑ สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ จัดส่งวัคซีนป้องกันโรคสัตว์ปีก ให้แก่สำนักงานปศุสัตว์เขตทุกแห่ง ตามบัญชีแนบท้าย

๖.๒.๑.๒ สำนักงานปศุสัตว์เขต พิจารณาร่วมกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ในการจัดทำแผนและเป้าหมายพื้นที่ดำเนินงาน โดยให้สอดคล้องกับจำนวนวัคซีนที่จะจัดสรรให้แต่ละจังหวัด

๖.๒.๑.๓ ให้พิจารณาทำวัคซีนให้แก่ไก่พื้นเมืองของเกษตรกรที่มีเล้าหรือโรงเรือนก่อนเป็นอันดับแรก ส่วนเกษตรกรที่ยังไม่มีเล้าหรือโรงเรือนให้หาวิธีจับไก่กักขังไว้ก่อน เช่น การใช้สุ่ม กรง เป็นต้น จึงจะทำวัคซีนให้ไก่ดังกล่าว แต่ต้องมีแผนการจัดทำเล้าหรือโรงเรือนภายในระยะเวลาก่อนจะทำวัคซีนครั้งต่อไป

๖.๒.๑.๔ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จังหวัด ปศุสัตว์อำเภอชี้แจงแนวทางการดำเนินงานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ และประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบถึงความสำคัญในการทำวัคซีน

๖.๒.๑.๕ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์/พนักงานราชการกิจกรรมการป้องกันแก้ไขและเตรียมความพร้อมรับปัญหาโรคไข้หวัดนก/ปศุสัตว์ตำบล/อาสาพัฒนาปศุสัตว์/เจ้าพนักงานสัตวบาล/เครือข่ายเฝ้าระวังโรคและเครือข่ายของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ดำเนินการร่วมกับเกษตรกรในการทำวัคซีนป้องกันโรคในไก่พื้นเมืองในพื้นที่

๖.๒.๒ การรายงาน

๖.๒.๒.๑ ให้สำนักงานปศุสัตว์อำเภอดำเนินการรวบรวมผลการดำเนินงานในท้องถิ่น เป็นไฟล์ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ส่งให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ตามแบบรายงาน นว.๑

๖.๒.๒.๒ ให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดรวบรวม โดยดำเนินการสรุปข้อมูลลงในแบบ รายงาน นว.๒ และส่งข้อมูลให้สำนักงานปศุสัตว์เขต

๖.๒.๒.๓ ให้สำนักงานปศุสัตว์เขตรวบรวม สรุปข้อมูลการดำเนินงานของสำนักงาน ปศุสัตว์จังหวัด ตามแบบรายงาน นว.๓ และให้ส่งข้อมูลมายังไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ birdflu@dld.go.th ภายในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนที่เสร็จสิ้นการรณรงค์

๖.๒.๓ การติดตาม

เจ้าหน้าที่ของสำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์เขต สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ สำนักเทคโนโลยีชีว- ภัณฑ์สัตว์ ศูนย์ทดสอบและวิจัยคุณภาพชีวิตสัตว์สำหรับสัตว์ และผู้เชี่ยวชาญของกรมปศุสัตว์ ติดตามและ ประเมินผลการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค ในช่วงระหว่างการดำเนินงานและภายหลังเสร็จสิ้นโครงการฯ

๗.งบประมาณ

ภายใต้แผนการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม นว. พ.ศ. ๒๕๖๒ กิจกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันโรคในสัตว์ปีก และการเฝ้าระวังโรคแชลโมเนลล่า